

التحفة العلية في علوم العلوية

مؤلفين:

محمد صادق شكيبائي و مهدي يعقوبي

سرشناسه: شکیبایی، محمدصادق. ۱۳۷۶

عنوان و نام پدید آور: التجزیه العمليه فی کلام العلویه.

مشخصات نشر: مشهد: منتظران ظهور، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۸۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۷۶۱-۰۹-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیاپی مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlae.ir> قابل دسترسی است.

مآخذ: زوده: یعقوبی، مهدی. ۱۳۷۶

شماره کتابشناسی: ۳۸۱۱۶۲۲

عنوان: التجزیه العمليه فی کلام العلویه

مؤلفین: محمد صادق شکیبایی، مهدی یعقوبی

طراحی جلد و صفحه آرای: مجتبی تفضلی نژاد

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت:

ناشر: منتظران ظهور

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۷-۶۱-۰۹-۵

نشانی: عبدالمطلب ۱۲- تسلیمی ۷- پلاک ۲۳

تلفن مرکز پخش: ۳۷۲۷۷۸۱۰

چکیده:

اثر پیش رو مربوط به ادبیات عرب، قسمت علم صرف می باشد و در بخش تجزیه افعال جمع آوری شده است. هدف از ایجاد این اثر، انجام دادن قواعد صرف به صورت کاربردی و تقویت و تحکیم آموزه های صرف به طلاب ارجمند می باشد. مشکل اساسی که این اثر به جهت پاسخ دادن به آن مشکل و حل آن پدید آمده، ضعف طلاب در تجزیه افعال می باشد، که این مشکل با گذشت زمان، تبدیل به معضل می گردد و باعث عدم توانایی طلاب در خواندن متن های کتب عربی عالی می شود.

در این اثر سعی شده تا به سؤالاتی مانند:

(۱) چگونه می تجزیه فعل.

(۲) آیا آشنایی، روش های جدید تجزیه در تجزیه مؤثر است؟

(۳) آیا تمام قواعد صرفی در کلام فصیح عرب به صورت متواتر استعمال شده است یا نه؟
را با زبان کاربردی پاسخ دهد.

در این اثر، برای یادگیری بهتر طلاب، افعال را به صورت نموداری تجزیه کرده ایم و مطالب را به زبان ساده بیان ساخته که با تمرین، مستخرج مشکل تجزیه افعال بر طرف می شود.

شایان ذکر است تمام افعال این کتاب به جز بخش سوم آن، از کلام حضرت امیر المؤمنین علی (علیه السلام) برگرفته شده است.

هدف ایجاد اثر:

اهداف این اثر کاربردی به شرح ذیل می‌باشد:

(۱) تعلیم و تثبیت تعلیمی که طلاب محترم در علم صرف فرا گرفته‌اند، به طوری که اگر با فعلی برخورد کردند که توسط برخی قواعد به شکل دیگری درآمده بود، از تجزیه آن فعل ناتوان نشوند و بتوانند آن فعل را تجزیه و مشخص نمایند.

(۲) کاربردی کردن معلوماتی که فراگرفته‌اند و خارج نمودن آن محفوظات از حالت حفظ برخی کلمات، به صورت جمله در ذهن آنان نقش بسته است به حالت استفاده و به کار بستن آن معلومات.

(۳) آشنایی طلاب با چندنگی تجزیه افعال و برخورد با افعال صعب و مشکل به ویژه در کلام بلیغ علوی، که این مورد مهم، اثر جهت ایجاد انگیزه مثبت در طلاب برای فهم متون عالی و عدم رویگردانی از آنها می‌باشد.

ویژگی‌های اثر:

این اثر دارای برخی ویژگی‌هایی نسبت به سایر کتبی که در زمینه علم صرف نگاشته شده است می‌باشد، که عبارت است از:

(۱) منابع استخراج افعال برای تجزیه که سخنان گرنج‌های حضرت علی علیه السلام از کتب نهج البلاغه و غررالحکم می‌باشد.

(۲) افعال منتخب به صورت نموداری به شیوه‌ای کاملاً گویا تجزیه شده‌اند که به راحتی می‌تواند در ذهن مخاطب نقش ببندد.

(۳) علاوه بر تجزیه افعال، قواعدی که بر روی این فعل ایجاد شده است نیز ذکر شده و همچنین مراحل ایجاد قواعد بر روی فعل به صورت جدا و مستقل نوشته شده است که سبب درک بهتر تجزیه می‌شود، تا پس از مطالعه کتاب و تفکر در مطالب و مطالعه مجدد قواعد صرف، می‌توان با انجام کمی تمرین، قواعد صرف را بر روی سایر افعال دیگر انجام داد.

(۴) از دیگر ویژگی‌های این اثر این است که معانی افعالی که در ابواب ثلاثی مزید و سایر ابواب دیگر به کار رفته را ذکر گردانیده تا مخاطب با معانی ابواب به صورت کاربردی و عملی آشنایی پیدا کند.

۵) ریشه افعال منتخب به همراه معانی آنان از بین بیش از ۱۸ کتاب معتبر لغوی از جمله: لسان العرب، القاموس المحيط، الجیم و ... استخراج شده است، که این مسئله می‌تواند راه ورودی برای طلاب گرامی جهت آشنایی با مباحث لغت و کتب لغتی باشد.

۶) این اثر به گونه‌ای تدوین شده تا طلاب محترم انگیزه بیشتری برای رجوع و انس با نهج البلاغه داشته باشند، که این مسئله با توجه به کم‌رنگ شدن کتب روایی ائمه علیهم‌السلام و از همه مهم‌تر کتاب نهج البلاغه در زندگی طلاب از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد و زمینه ساز کاربردی کردن این کتاب ارزشمند توسط طلاب دانش پژوه می‌شود.

۷) آخرین ویژگی این کتاب این است که دارای قابلیت تدریس می‌باشد که نیز در ذیل مقدمه آن، تدریس را هم بیان نموده‌ایم.

روش تحقیق.

روش تحقیق و پژوهش این اثر، بدین صورت است که ابتدا با مراجعه و مطالعه کامل متون فصیح نهج البلاغه غیرالحاقی، افعالی که مشکل و دارای قواعد صرفی بوده‌اند گلچین شده و پس از حذف افعال مشابه، افعال مد نظر تجزیه شده‌اند، و بعد از انجام این مراحل به سراغ منابع معتبر لغت عرب رفته‌ایم، ریشه‌های آنان را به دست آورده‌ایم، و در نهایت با توجه به داشته‌های قبلی و نگاهی اجمالی به افعال، قواعد جاری شده بر آن را بیان نموده‌ایم.

اما شاید برای برخی از دوستان سؤال باشد که چرا افعال به صورت قاعده‌ای و تفکیک شده مطرح نشده‌اند؟ پاسخی که ما به این دوستان می‌دهیم این است که؛ خواننده این اثر، یا شخصی است که علم صرف را فرا گرفته و یا در حال فراگیری آن است، و در نتیجه زمانی که مطالب به صورت تفکیکی آورده شود ممکن است مخاطب احساس خستگی کند، اما در این روش، مخاطب با علاقه بیشتری مطالعه می‌کند تا به فعل و قاعده مد نظرش دسترس پیدا کند.

* نکته: با توجه به اینکه بخش سوم این کتاب مشتمل بر صیغ ابتکاری می‌باشد و همچنین برخی از این افعال به ابواب مزید برده شده‌اند و قاعده در ابواب این است که فعل دارای معنای باب است و این امر لازمه‌اش واقع شدن در کلام می‌باشد و از آنجا که افعال ابتکاری بوده و از متنی استخراج نشده‌اند دارای معنای باب نمی‌باشند که ما از ذکر آن خودداری کرده‌ایم.

روش تدریس:

ابتدا باید طلبه بر تمام قواعد کاربردی اعم از ادغام، اعلال و تخفیف همزه مسلط شود، یعنی بداند که فلان قاعده چه می‌باشد. پس از آن با مراجعه به کتاب، ابتدا اصل فعل را در نظر بگیرد و بدون مراجعه به تجزیه آن، خود ابتدا روی آن فکر کند و آن را تجزیه نماید و سپس تجزیه خود را با تجزیه کتاب مقایسه نموده و اشکالات خود را بر طرف کند و این کار را به صورت مستمر تا پایان کتاب انجام دهد و اگر هنگام تجزیه افعال به متن نهج البلاغه مراجعه کند خود اثر شایانی در تجزیه دارد.

و اگر بدین صورت طلبه عمل کند می‌تواند بر تجزیه افعال مسلط شود.

محدودیت‌های اثر:

۱) داشتن محدودیت زمانی برای انجام تحقیقات و بررسی، به علت کوتاهی از سمت مدرسه و دیر اعلام شدن زمان جشنواره از سوی ایشان. ۲) محدودیت زمانی برای خروج از مدرسه که ما را از دستیابی به سایر کتابخانه‌های مرجع باز داشته است. ۳) تداخل زمانی برگزاری جشنواره با امتحانات درسی ترم مدرسه و برخی مشکلات دیگر. در پایان امیدواریم که این اثر برای مخاطبان مفید واقع شده و سبب تقویت مهارت تجزیه افعال توسط طلاب شود.

انشاءالله که این اثر، با تمام ویژگی‌های مفید و کارایی احتمالی خود، به عنوان پیشگامی ناقابل مورد قبول درگاه حق تعالی قرار گیرد.

کلام آخر: شایان ذکر است که در اینجا از تمام دوستان و همکاران را در گردآوری اثر همراهی نموده‌اند تشکر نماییم. همچنین از مسئولین محترم مدرسه عالی حضرت سید الشهدا (علیه السلام) قدردانی و تشکری ویژه نماییم.

مؤلفین

پاییز ۱۳۹۳ / صفرالخير ۱۴۳۶

فهرست مطالب

بخش اول

۱۱	تجزیه افعال نهج البلاغه
۱۲	خطبه‌ها
۳۹	نامه‌ها
۴۲	حکمت‌ها

بخش دوم

۴۷	تجزیه افعال غررالحکم
----	----------------------

بخش سوم

۵۹	تجزیه افعال ابتکاری
----	---------------------